

Uchwała Nr 34 / II / 2025**Zarządu Głównego Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej
podjęta drogą obiegową w dniu 12.02.2025 r.**

w sprawie zaopiniowania projektu oceny funkcjonowania ustawy z dnia 10 września 2015r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. z 2015r. poz. 1595)

§1

Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy RP **postanawia przekazać uwagi do** projektu oceny funkcjonowania ustawy z dnia 10 września 2015r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. z 2015r. poz. 1595) (dalej „**Projekt oceny**”), zawarte w Uzasadnieniu do niniejszej Uchwały.

§2.

Stanowisko Stowarzyszenia przekazać Ministerstwu Rozwoju i Technologii do dnia 12 lutego 2025 roku.

§3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

UZASADNIENIE**I.**

1. Dnia 21 stycznia 2025 roku Ministerstwo Rozwoju i Technologii pismem nr DPG-IV.0214.1.2024, zwróciło się do Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej z prośbą o zaopiniowanie projektu oceny funkcjonowania ustawy z dnia 10 września 2015r. o zmianie niektórych ustaw w związku ze wspieraniem polubownych metod rozwiązywania sporów (Dz.U. z 2015r. poz. 1595).

Na wstępie Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej pragnie podkreślić, że poniższe uwagi i przemyślenia oparte są na własnych, blisko 15-letnich doświadczeniach w zakresie mediacji, które przeprowadzane są przez mediatorów-notariuszy w Ośrodku Mediacji SNRP („**OM SNRP**”). To przygotowanie zawodowe (notariusz) i spektrum posiadanej specjalistycznej wiedzy, zdaniem ZG SNRP szczególnie predestynuje do wykonywania zajęcia

mediatora i pozwala w sposób wnikliwy realizować ciężące zadania, co oznacza, że w większym zakresie niektóre z poruszanych zagadnień, będące przedmiotem Projektu oceny są uwypuklone.

2. Odnosząc się do ocen zawartych w „Ocenie Funkcjonowania Ustawy (OSR EX-POST) („OSR”), nadesłanej wraz pismem Ministerstwa, ZG SNRP nie zgłasza uwag do Części 1 tj.: „Zakresu przedmiotowego ustawy” oraz do Części 2. tj.: „Podmioty, na które oddziałuje ustawa”. Natomiast do Części 3 OSR – „Celowość wprowadzenia ustawy” wskazujemy poniżej na niektóre zagadnienia, istotne, z punktu widzenia realizacji tych celów.

3. Część 3.1. – zakładane cele ustawy.

1) Pierwszym z celów jaki ustawodawca sobie postawił uchwalając omawianą ustawę było wprowadzenie ułatwień zmierzających do zwiększenia liczby mediacji i tym samym odciążenia sądów oraz obniżenia kosztów sporów zarówno po stronie obywateli jak i państwa. Zdaniem ZG SNRP ogólnodostępne dane co do ilości spraw, które zostały przekazane do rozstrzygnięcia w drodze mediacji, zawarte również w OSR, nie pozwalają na konkluzję, że ten cel został osiągnięty. Wprawdzie z danych tych za okres 10 lat wynika wzrost procentowy mediacji jako sposobu rozstrzygnięcia sporu niemniej w wartościach bezwzględnych ta sytuacja przedstawia się zgoła inaczej i zdecydowanie mniej korzystnie niż należy przypuszczać. Wniosek ten potwierdzają również dane OM SNRP, z których wynika, że liczba mediacji kierowanych przez sądy do mediatorów notariuszy nie wzrasta.

2) Drugim z celów ustawy było podniesienie stopnia świadomości stron sporu co do możliwości jego alternatywnego rozstrzygnięcia. Trudno ocenić czy ten cel został osiągnięty. W działalności OM SNRP obserwujemy brak wzrostu ilości mediacji przekazanych przez sądy, ale za to odnotowaliśmy wzrost mediacji umownych, tzw. rozwodowych, gdzie rozstający się małżonkowie ustalają zasady rozwodu zgodnie z przepisami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (władza rodzicielska, miejsce zamieszkania dziecka, alimenty), a także zasady podziału majątku wspólnego, w szczególności obejmujące nieruchomości. To jednoznacznie dowodzi, że taki sposób rozwiązywania sporów, w atmosferze mniej urzędowej, i mniej formalnej, który kończy się konkretnymi rozstrzygnięciami i jest przeprowadzany przez najlepiej do tego zawodowo przygotowanych mediatorów (notariuszy) jest pożądanym

i oczekiwany. Na marginesie należy dodać, że w OM SNRP rośnie liczba mediacji dotycząca związków nieformalnych w tym także heteronienormatywnych.

3) Trzecim z celów ustawodawcy było podniesienie prestiżu zawodu mediatora jak i standardów wymaganych od mediatora. Zdaniem ZG SNRP z faktu, że notariusze zawodowo przygotowani są do sporządzania czynności mających w szczególności za swój przedmiot obrót nieruchomościami, wprost płynnie wniosek, żeby w spornych prawach, które za przedmiot mają nieruchomości (wszelkie działy nieruchomości takie jak np.: dział spadku czy zniesienie współwłasności) to notariusze-mediatorzy byli tymi osobami, które temu procesowi przewodzą i dlatego, zdaniem ZG SNRP to do nich w pierwszej kolejności sądy powinny kierować sprawy, aby osiągnąć trzeci z zakładanych celów. Gdyby bowiem nie było sporu między stronami to sprawy np. dotyczące podziału majątku po ustaniu wspólności majątkowej małżeńskiej, działu spadku, zniesienia współwłasności załatwialiby oni w kancelariach notarialnych. Dlatego też dziwi fakt niewykorzystywania przez sądy potencjału mediatorów notariuszy jako osób w tej materii i przestrzeni najlepiej przygotowanych zawodowo.

4. Część 3.2. – planowane środki realizacji celów ustawy (planowane narzędzia interwencji):

- 1) **art. 187 § 1 pkt 3 Kpc:** Z posiadanych przez OM SNRP informacji wynika, że założenie ustawodawcy odnoszące się do obowiązku informowania sądu w pozwie o podjęciu próby mediacji względnie wyjaśnienia przyczyny ich niepodjęcia nie jest realizowane skrupulatnie. Często zdarza się, że pełnomocnicy procesowi w pozwie zamieszczają informację o podjęciu próby ugodowej, ale w rzeczywistości to działanie ogranicza się to do wezwania do zapłaty.
- 2) **Art.183⁸§ 1 Kpc:** W propagowaniu wiedzy o mediacji, zdaniem ZG SNRP, ogromną rolę odgrywają organa sądowe (sędziowie). Nie zawsze strony sporu korzystają z profesjonalnych pełnomocników, którzy mogą o roli mediacji poinformować. Kwestią, jaką należałoby rozstrzygnąć to sposób wyznaczanie mediatora przez sąd, a ściślej rzecz ujmując wyznaczanie mediatora na podstawie informacji o mediatorze posiadanych przez sąd. Obecne błędy w wyborze wynikają niejednokrotnie z braku wiedzy sądu o umiejętnościach danego mediatora, dlatego kluczową rolę odgrywają to ośrodki mediacyjne, które posiadają najlepsze informacje o mediatorach i wachlarzu ich umiejętności oraz zakresie posiadanej wiedzy w danej dziedzinie. Zarówno z danych zawartych w OSR jak i z doświadczeń mediatorów OM SNRP wynika, że jest to kwestia istotna, przy czym, co podkreślaliśmy już kilkakrotnie,

mediacje, których przedmiotem jest spór o nieruchomości, przynoszą pożądane skutki, gdy mediatorem jest notariusz.

3) **art. 183^{3a} Kpc** – Ludzie i toczący się spór pomiędzy nimi powoduje, że oczywistym jest, że nie ma jednakowych mediacji. Dlatego tak istotnym jest przygotowanie mediatora. Prawidłowo przygotowana przez niego ugoda prowadzi do zakończenia sporu. Z doświadczeń notariuszy-mediatorów OM SNRP wynika, że niejednokrotnie strony sporu o podział majątku lub ich pełnomocnicy zapominają o składnikach majątku, które powinny podlegać podziałowi. Najczęściej nie jest to efekt celowego działania, ale zwykłe zapomnienie i dotyczy to udziału np. w drodze wewnętrznej, udziału w basenie (przeciwpożarowym). Przyczyna tkwi w tym, że zapewne nie „doczytały” podstawy nabycia nieruchomości i we wniosku złożonym do sądu tego składnika nie wymieniły. W mediacji prowadzonej przez mediatora notariusza, który ma możliwość wykorzystywania różnych metod zmierzających do polubownego rozwiązania sporu, taki składnik na pewno nie zostanie przeoczony. A w następstwie ugoda zatwierdzona przez sąd będzie obejmować całościowy podział majątku i kończyć spór.

4) **art. 183⁹ § 3 Kpc**: Niezbędnym jest, zdaniem ZG SNRP, stworzenie wystandaryzowanej „Informacji dla Mediatora”, zawierającej co najmniej takie dane jak: sygnatura akt, dane kontaktowe stron i ich pełnomocników, wartość przedmiotu sporu po to, aby mediator mógł realizując obowiązek ustawowy, natychmiast poinformować strony o kosztach mediacji oraz udzielić informacji co do zwolnienia z kosztów sądowych i wreszcie na koniec informacja co do zgody na mediację.

ZG SNRP pragnie podkreślić, że notariusze mediatorzy OM SNRP z aprobatą obserwują nową praktykę niektórych sądów, która polega na tym, że sąd zobowiązuje pełnomocnika do niezwłocznego nawiązania kontaktu z mediatorem, co znacznie przyspiesza działania. Taka praktyka niewątpliwie jest w naszej ocenie właściwa i pragniemy wyrazić nadzieję, że doręczanie postanowień o skierowaniu do mediacji drogą mailową, stosowane przez niektóre sądy będzie coraz częstsze. Usprawnia to zarówno kontakt z sądem jak i samo postępowanie mediacyjne. Niestety zasadą jest nadal to, że postanowienia o skierowaniu osób do mediacji doręczane są mediatorom nawet po upływie 2-3 miesięcy, co może powodować narastanie konfliktu a z pewnością – przedłużanie postępowania i generowanie kosztów.

5) **art. 394 § 1 pkt 9 Kpc** – Na aprobatę zasługuje propozycja **zwiększenia opłaty sądowej od pozwu (wniosku) o wysokość wynagrodzenia mediatora, które**

wypłacane by było przez sąd po zakończeniu mediacji i pokrywane przez Skarb Państwa. Słusznie zostało podkreślone, że nowelizacja z 2022 r. w tym zakresie przyniosła pozorne korzyści. Należy jednak zwrócić uwagę, że pewne etapy „postępowania mediacyjnego” tak naprawdę nie są w żaden sposób wynagradzane, pomimo zaangażowania w nie mediatora (np. nawiązywanie kontaktu ze stronami, pozyskiwanie informacji, kontakt z sądem).

- 6) **art. 5 ust. 1 pkt 11 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych** - Słusznie wskazano, że stawki za wynajem sali na cele mediacyjne powinny być zwiększone oraz to, że koszty te należy zakwalifikować jako **wydatek** w postępowaniu.
- 7) **art. 79 ust. 1 pkt 1 lit. h ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych** – Proponowane postulaty są słuszne, zwłaszcza te, które zmierzają do tego, aby uregulować zwrot opłaty sądowej przy skierowaniach do mediacji z drugiej instancji.
- 8) **art. 10 Kpc:** ZG SNRP w pełni aprobuje propozycję, by zastąpić wyrażenie „nakłanianie” wyrażeniami „rzetelne informowanie”. Ponadto naszym zdaniem słusznym jest postulat, aby wyraźnie określić (rozszerzyć) obowiązek informacyjny, zwłaszcza aby sąd obowiązany był przekazać podstawowe zasady mediacji, a także skutki ugody zawartej przed mediatorem po jej zatwierdzeniu przez sąd: zrównanie z orzeczeniem sądowym.
- 9) **art. 210 § 2 Kpc:** uwagi jak wyżej do art. 10 Kpc.
- 10) **art. 183⁸ § 6 Kpc:** Zdaniem ZG SNRP, w przypadku skierowania przez sąd osób do mediacji, po podjęciu czynności mediacyjnych, po nawiązaniu kontaktu – a niepodjęciu mediacji, mediatorowi powinno się należeć wynagrodzenie stanowiące **wydatek** postępowania, ale w kwocie znacznie wyższej niż 70,00 zł; reszta uzasadnienia w przedstawionym Projekcie oceny jest zgodna ze stanowiskiem ZG SNRP.
- 11) **art.183⁹ §3 Kpc:** Aby cały system mógł działać proces przekazywania informacji musi być wydajny. Ta teza dotyczy również procesu mediacji. Zdaniem ZG SNRP do tego celu mógłby służyć system e-doręczeń.
- 12) **art.16a ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych:** ZG SNRP w pełni aprobuje potrzebę istnienia w sądach instytucji koordynatora d/s mediacji.
- 13) **art.183³§2 Kpc:** Jednym z filarów działania mediatora jest jego bezstronność. Ta sama zasada jest przypisana zawodowi notariusza, co zdaniem ZG SNRP jeszcze bardziej podkreśla wyjątkowość i szczególne cechy notariusza jako mediatora i jego przydatności do wykonywania zajęcia mediatora.

- 14) art. 183¹³ § 1 Kpc:** Podzielamy poglądy przedstawione w OSR dotyczące, po pierwsze: o konieczności rozstrzygnięcia, kto zawiadamia mediatora o wystąpieniu do sądu przez stronę o zatwierdzenie ugody (zdaniem ZG SNRP powinien być to sąd a nie strona mediacji, a po drugie: podzielamy pogląd dotyczący konieczności liberalizacji przepisów określających właściwość sądu zatwierdzającego ugode, którym powinien być sąd właściwy dla którejkolwiek ze stron (o ile nie narusza to przepisów o właściwości wyłącznej). Na marginesie pragniemy dodać, że wydaje się oczywistym, że do wniosku o zatwierdzenie ugody zawartej przed mediatorem powinien być dołączony oryginał ugody wraz z protokołem z przeprowadzenia mediacji.
- 15) Art. 1215 § 3 Kpc:** ZG SNRP podziela stanowisko wyrażone w uwagach i wnioskach do cytowanego artykułu, zawarte w pkt 19 Części 3.2 OSR (str.20), a dotyczące tego, że postępowania post-arbitrażowe winny być co do zasady jednoinstancyjne. Za uprzednią, obopólną zgodą, strony w arbitrażu uzyskały już przecież rozwiązanie prowadzonego sporu. Dwuinstancyjność postępowań klauzulowych wydaje się więc tutaj nadmiarowa. Często prowadzi bowiem do nadużyć ze strony tych podmiotów, które spór w arbitrażu przegrały i chciałyby odwlec wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia. Zwłaszcza, że dostępne dane statystyczne mówią o bardzo wysokiej skuteczności wniosków o nadanie klauzul wykonalności wyrokom sądów polubownych (ponad 95%) oraz bardzo niskiej skuteczności skarg o uchylenie wyroków sądów polubownych (poniżej 5%), co dowodzi, że działające w naszym kraju sądy polubowne są wysoce profesjonalizowane.
- 5. Część 9. – pozostałe wnioski wynikające z dotychczasowego funkcjonowania ustawy:** ZG SNRP zwraca uwagę, że Społeczną Radę ds. Alternatywnych Metod Rozwiązywania Sporów przy Ministrze Sprawiedliwości rozwiązano Zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dn. 23.06.2024 r. (Dz. Urz. Ministra Sprawiedliwości z 2024 r., poz. 180) i nie ma informacji, czy w jej miejsce inny podmiot omawianą materią się zajmuje.
- 6. Część 10. - rekomendacje członka Rady Ministrów dotyczące dalszych działań:** ZG SNRP w pełni aprobuje podjęcie działań pozalegislacyjnych, mających na celu popularyzację mediacji oraz profesjonalizacji zawodu mediatora poprzez różne formy szeroko zakrojonej akcji w mediach oraz edukowania i informowania społeczeństwa o tym czym jest mediacja i jakie korzyści z niej płyną.
- 7. W pozostałym zakresie** objętym treścią Projektu oceny ZG SNRP nie zgłasza uwag.

II.

Mając powyższe na uwadze Zarząd Główny Stowarzyszenia Notariuszy Rzeczypospolitej Polskiej zdecydował jak na wstępie.

Za zgodność z oryginałem w imieniu Zarządu Głównego

Izabella Soroko – Borska

Członek Zarządu

Anna Dańko – Roesler

Prezes Zarządu